

Velja po pošti:

za celo leto naprej K 26—
za pol leta " " 13—
za četrt leta " " 6:50
za en mesec " " 2:20

V upravnishvu:

za celo leto naprej K 22:40
za pol leta " " 11:20
za četrt leta " " 5:60
za en mesec " " 1:90

Za pošilj. na dom 20 h na
mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod čez
dvorišče nad tiskarno). — Rokopisi se
ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uredniškega telefona št. 74.

SLOVENEČ

Inserati:

Enostop. petivrst. (72 mm):
za enkrat 13 h
za dvakrat 11 „
za trikrat 9 „
za več kot trikrat . . . 8 „
V reklamnih noticah stane
enostopna garmondvrsta
à 26 h. Pri večkratnem ob-
javljanju primeren popust.

Izhaja

vsak dan, izveniši nedelje
in praznike, ob pol 6. uri
popoldne.

Političen list za slovenski narod

Upravišstvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2. —
Vsprejema naročnino, inserate in
reklamacije.
Upravišškega telefona št. 188.

Kraljevi umor.

Sadovi mednarodnega svobodomiselnega kongresa v Pragi so nepričakovano hitro obrodili. Organizacije španskega republičanskega framasonstva, ki so v Pragi bile zastopane, so zdaj na mali portugalski zemlji s krvavim činom potrdile, kar izpovedajo v svojih načelih.

Ne gre se zdaj zato, ali je kralj Karol, ki so ga včeraj v Lizboni s prestolonaslednikom vred zarotniki ubili, bil zmede in anarhije v svoji državi tudi sam kriv ali ne. Kar je obsojdo vredno, je umor. In ta umor je vzkli na tleh, odnekad prepojenih s tistim gnjilim in pozitivnega dela nezmožnim svobodomiselnostvom, ki daje posebni znak romanskim deželam. Ognjišče in gnjezdišče tega liberalnega anarhizma, ki se po krivici imenuje republičanski, je Francoska. Tu se nahajajo visoke šole za kraljeve morivce. Tu se oznanja nauk, da ni ne Boga, ne moralne obveznosti — svobodna je misel, svobodna tudi dejanja.

Umorjeni portugalski kralj Carlos.

Med morivci kralja Karola se nahajata Francoz in Italijan. Značilno. Eden doma v deželi, kjer Combes žanje setev jakobinstva, drugi tam, kjer je Mazzini »svobodni misli« odprl pot v vladne kabinete, dočim se je preje morala skrivati v karbonarskih tajnih društvih in med sicilsko mafijo.

Če se posebič ozremo na Portugalsko, vidimo ond, kako framasonstvo odnekad

deželo oslabljuje v meščanskih bojih, ljudstvo zanemara v nevednosti in podpira klikarstvo ter korupcijo. Kralji na Portugalskem nikoli niso došli pomenjati — če so s kliko vladali, so izhajali, če so ji nasprotnovali, so bili izgnani.

Zadnja ustavna in gospodarska kriza na Portugalskem pohaja iz časa framasonske vlade kralja don Pedro IV. in njegovih naslednikov. Od tedaj je liberalizem neomejeno zagospodoval nad nesrečno deželo, ki je pod Manuelom Srečnim (1495 do 1521) bila ena prvih kolonijalnih pomorskih držav na svetu. Še l. 1901 je ministrstvo Hintze-Ribeirovo na francoski način poizkusilo cerkvi zadati smrtni udarec, izšlo so protiredovniške postave. Bili so to časi podobni don Pedrovim (vladal okoli 1830), ko duhovniki niso smeli niti svetih zakramentov deliti brez dovoljenja vlade.

Nasledki liberalno-framasonskega klikarstva razjedajo Portugalsko do današnjega dne. 46% dežele je neobdelane, kar jo je pa obdelane, je vsa last veleposestev, ki so nekda svobodne kmete izpremenili v kolone in najemnike. Ker so se v deželi klike bojevali zgolj za gospodstvo, so se Angleži polastili vse industrije in trgovinstva in zdaj izrabljajo naravno bogastvo dežele. »Foreign Office«, urad za zunanje zadeve v Londonu, je dandanašnji takorekoč obenem ministrstvo za Portugalsko.

Dve stranki se na Portugalskem liki na Angleškem Tories in Whigs, borita za prvenstvo: regeneradores in progressistas. Posebne načelne razlike med njima ni, eni so bolj konservativni, drugi bolj napredni, v resnici pa se gre pri tem boju le za sinekure, n. pr. zato, katere stranke mož bo dobil v roke ta ali oni državni monopol, ki mnogo nese. Zgodili so se na Portugalskem slučaj, da so vladni možje bili imenovani za poslaniške atašeje, pa niti niso šli na svoja mesta v inozemstvo, ampak ostali v deželi in vlekli dotične visoke apanaže.

Zadnji čas se je ustanovila neka reformna stranka, kateri načeljuje sedanji ministrski predsednik don loao Franco. Mož je izredno talentiran in energičen. Stavil si je za svojo nalogo Portugalsko rešiti iz njene stalne krize, predvsem pa urediti finance. Državni dohodki iz direktnih in indirektnih davkov so l. 1901—02 znašali 191 milijonov, izdatki 198, državni dolg

pa je leta 1900 znašal 3412 milijonov M. Leta 1904—05 so dohodki znašali 211 milijonov M, izdatki 212 milijonov, državni dolg pa je sledeče razdeljen: zunanji 881 milijonov, notranji 2389 milijonov, višeci pa, ki nima nič pokritja, znaša 235 milijonov M. Joao Franco je izpoznal, da tiči zlo ali se vsaj najizraziteje javlja v splošni korupciji, ki ima žalibog svoj izvor v parlamentu, v katerega se voli na podlagi davčnega cenzusa. Z »ljudskimi« poslanci je na Portugalskem približno ravnokak križ kakor s francoskimi in italijanskimi. Odvisni od svojih volilcev, uganjajo najhujšo demagogijo. Franco je storil usodni korak: kršil je ustavna načela, da zlomi odpor poslancev. Priznati pa treba, da je večina poslancev vzlic temu na njegovi strani.

Kralj Don Carlos je pri tem igral bolj pasivno vlogo. Bil je debel in vesel, nič boljšega in slabšega se o njem ne da reči. Zaupal je Francu, ker je sam imel največ interesa na tem, da se dežela reformira. Kar je Carlosa v prvi vrsti upropastilo, je to, da je bil popolnoma odvisen od Angleške.

Svojo krivdo je plačal s krvjo. Svojega namena pa morivci niso dosegli, diskreditirali so zgolj misel, ki jo zastopajo. Tudi če bi zavladala republika, dežele ne reši. To niso napredni in prosvitljeni ljudje, ki s karabinerji čakajo na kraljevski voz in kakor besne zveri postrelijo kralja in sina in ranijo kraljico, ki je na vsem nedolžna. To ni nobeno osvobodilno dejanje. Pravi republičani umora niso izvršili, ampak anarhistični zapeljanci, prvi med njimi mladi svobodomiselni učitelj M. Buica. Ves izobraženi svet s studom obsoja dejanje, ki ne bo nobenega dobrega sadu rodilo, ampak deželo še bolj potisnilo v brezvladje.

In če vprašamo, kdo je kriv take posirovelosti, ne moremo odgovoriti drugače, kot s tem, da pokažemo na tiste učelnike na vseučiliških stolicah, ki so duhove najprej »zrevolucionirali« proti Bogu, jih demoralizirali in zdaj ob podlih kraljevskih umorih žanjejo, kar so obilo sejali. Trdno zaupamo v zdravi npravi in pravni čut ljudstva, v demokratiško idejo, ki bo premagala tudi zadnji pojav liberalizma, sirovi, nekulturni anarhizem.

Umor portugalskega kralja in prestolonaslednika.

Vest, da sta bila portugalski kralj in prestolonaslednik v soboto popoldne umorjena, je v Ljubljani naznanilo občinstvu prvo uredništvo »Slovenca«, ki je v nedeljo ob 8. zjutraj javilo občinstvu najprej kratko vest o umoru, pozneje pa naznanilo občinstvu prihajajoče brzojavke. »Slovenec« je tudi včeraj dokazal, da ima izbornu urejeno poročevalstvo.

× × ×

Umorjeni kralj Karol I., Ferdinand Ludovik itd., vojvoda saški, je bil rojen 28. septembra 1863. Bil je najstarejši sin kralja Ludovika I. in kraljice Pije. Oženil se je 22. majnika 1886 s princezino Amalijo, hčerjo grofa Pariškega.

Prestolonaslednik, umorjeni princ Louis Filip je bil rojen 21. marca 1887.

Rajnemu portugalskemu kralju niso bila postljana tla s cveticami. Zasedel je portugalski prestol po smrti svojega očeta Ludovika I. dne 19. oktobra 1889. Angleži so nameravali razširiti svojo posest v Vzhodni in Centralni Afriki. Nasproti angleškemu načrtu je pa izjavila španska zbornica junija 1889, da mora vlada braniti portugalsko posest v Vzhodni in Osrednji Afriki. Ko je zasedel Karol I. portugalski prestol, so se še poostriala nasprotja med Angleško in Portugalsko. Portugalski major Serpa Pinto je razvil ob reki Šire portugalsko zastavo in napadel rod Makololos, ki je bil pod angleškim varstvom. Zaplenil je dve angleški zastavi. Decembra meseca 1889 so zahtevali Angleži, da mora dati Portugalska zadoščenje. Vlada je pa izjavila, da se hoče še premisliti. Angleži so nato odposlali na portugalsko obrežje brodovje in stavili zahtevo, da morajo Portugalci zapustiti pokrajino ob reki Šire, v Makololu in v Mašoni. Minister Barros se je udal s protestom 12. januarja 1890. V Lizboni in v Portu so zato nastali nemiri. Odstopila je de Castrova vlada. Sledilo ji je liberalno-konservativno ministrstvo Serpa Punentel. Splošno nevoljo so porabili republičani, ki so napravili več vstajnih poizkusov, a jih je vlada potlačila. V Portu so se 30. januarja 1891 uprli vojaki. Vlada je pa vstajo zadušila in odločno nastopila proti republičanskemu ča-

LISTEK.

Dijamanti kralja Salomona.

Angleški spisal Rider Haggard, posl. J. M.
(Dalje.)

»Oh!« je rekel Good, ko je z očividnim navdušenjem ogledoval ta drevesa s svetlim listjem, »tukaj je vse polno lesa, ustavimo se in kuhajmo kosilo; ono surovo meso sem že davno prebavil.«

Nikdo ni oporekal temu nasvetu in radi tega smo zapustili cesto in se napotili proti potoku, ki je nedaleč od nje šumel, in kmalu je veselo plapolal ogenj. Odrezali smo nekoliko lepih kosov inkovega mesa, ki smo ga nosili seboj, jih spekli na koncu všpičenih palic, kakor delajo Kafri, in slastno povžili. Nasičeni smo prižgali pipe in se popolnoma vdali vživanju in veselju, ki je bilo z ozirom na napore, katere smo zadnje čase prestali, skoro nebeško.

Potok, čegar bregovi so bili gosto obraščeni z neko velikansko praproto, med katero je semintja rastel divji špargelj, je veselo šumel ob naši strani, mehki zrak je šumel skozi listje srebrnih dreves, globlje so grlili naokoli in svitlokrlate ptice so švigale kakor živi biseri od veje do veje. Bilo je kakor v raju.

Čarobni prostor, kjer smo se nahajali, pretresujoči spomin na nevarnosti, ki smo jih pustili za seboj, in zavest, da smo dospeli do obljubljenega dežele, vse to je tako vplivalo na nas, da smo bili kakor okamenili. Sir Henry in Umbopa sta sedela in se pogovarjala v mešanici slabe angleščine in zuluškega narečja s tihim toda resnim glasom, jaz pa sem ležal z napol zaprtimi očmi na lepo dišeči postelji iz praproti ter ju opazoval. Kmalu nato sem pogrešal Gooda, in ozrl sem se naokoli, da pogledam, kaj da je z njim. Zogledal sem ga, kako je sedel na bregu potoka, v katerem se je bil ravnokar kopal. Ničesar drugega ni imel na sebi kakor svojo flanelasto srajco in ker so se zopet pojavile njegove naravne navade glede čistosti in snažnosti, je bil ravnokar ves pri svoji toaleti. Umil je bil svoj ovratnik iz kavčuka, popolnoma osnažil svoje hlače, suknjič in telovnik, ter jih sedaj skrbno zlagal; žalostno je zmajeval z glavo, ko je gledal mnogobrojne luknje v obleki. Nato je vzel svoje črevlje, jih drgnil s praproto ter jih pogladil s koscem masti, ki jo je z veliko skrbjo pridobil od inkovega mesa. Ko si jih je potem skrbno ogledal skozi svoj monokel, jih je obul in začel drugo opravilo. Iz majhne vrečice, ki jo je nosil seboj, je izvlekel žepni glavnik in ogledalce, v katerem se je pregledoval. Očividno ni bil zadovoljen, kajti začel je z veliko skrbnostjo urejevati svoje

lase. Otikal je svoje čeljusti, na katerih se je sedaj nahajala desetdnevna brada. »Vendar,« sem si mislil, »se ne bode začel briti.« Toda bilo je tako. Vzel je košček masti, s katero je bil namazal svoje črevlje in ga v potoku skrbno umil. Nato je zopet segel v vrečo in prinesel iz nje majhno žepno britev z varnostno pripravo, da se ne vreže, kakor jo kupujejo ljudje, ki se boje, da se ne bi vrezali ali pa, ki se podajo na morje. Nato je z mastjo močno namazal obraz in brado ter pričel. Vendar je bilo opravilo očividno zelo mučno, kajti zelo je stokal, jaz pa sem se sam pri sebi kar zvijal smeha, ko sem ga videl, kako se je bojeval s to štorasto brado. Bilo je vendar tako nekaj posebnega in čudnega v tem, da se je človek trudil obriti se s pomočjo kosca masti v takem kraju in v takih okolištinah. Navsezadnje se mu je posrečilo vsaj za silo odstraniti brado na desni strani svojega obraza, ko sem jaz, ki sem ga opazoval, naenkrat zagledal, da se je ravno nad njegovo glavo nekaj zablistalo.

Good je z razkačenim vzklikom skočil po konci — ako bi britev ne imela varnostne priprave, bi si bil gotovo prerezal vrat — in ravno tako tudi jaz brez vsake nadaljnje besede. Videl sem pa to-le: Ne več kakor dvajset korakov od mesta, kjer sem se jaz nahajal, in deset korakov od Gooda je stala gruča mož. Bili so vitke postave in bakrenaste barve, nekateri izmed

njih so nosili velike šope črnih peres in kratke plašče iz leopardovih kož; to je bilo vse, kar sem videl v trenutku. Sprejaj pred njimi je stal mladenič kakih sedemnajst let star, ki je še vedno držal vzdignjeno roko in svoje telo nagnjeno naprej, podoben grškemu kipu lučalca kopja. Blisk, ki sem ga videl, je gotovo izhajal od orožja, ki ga je bil vrgel.

Ko sem zrl tja, je nek star po vojaško napravljen možak stopil iz gruč, prijel mladeniča za roko in mu nekaj rekel. Nato so šli proti nam.

Sir Henry, Good in Umbopa so med tem zgrabili za svoje puške in jih grozeče vzdignili. Domačini so se še vedno bližali. Opazil sem, da nikakor niso vedeli, kaj so puške, sicer bi jih ne bili tako prezirali.

»Povesite svoje puške!« sem zaklical ostalim, ko sem uvidel, da je samo v prijaznem vedenju naša rešitev. Ubogali so me, in jaz sem stopil naprej in nagovoril starega moža, ki je bil ustavil mladeniča.

»Pozdravljeni!« sem rekel v zuluškem jeziku, ne vedoč, katerega jezika naj bi se posluževal. V moje presenečenje so me razumeli.

»Pozdravljeni!« je odgovoril možak, vendar ne v istem jeziku, pač pa v narečju, ki mu je bilo zelo podobno, tako da niti jaz niti Umbopa nisva imela nobenih težav razumeti ga. In kakor smo pozneje izvedeli, je bil jezik, ki ga je govorilo to ljud-

sopisju. Portugalska je imela l. 1892 finančni krah. Znižali so na tretjino inozemske dolgove. Ministrstvo Hintze-Ribeiro je l. 1895 nasilno izpremenilo ustavo. Število poslancev je znižala vlada kar sama od 180 na 120 in določila, da sme biti izvoljenih le 20 zdravnikov ali odvetnikov in samo 40 uradnikov. Iz zbornice je izključila tudi poslance-častnike, razven generalov. Na ta način je v zbornici okrepila vpliv kmečkemu, obrtnemu in trgovskemu stanu.

Kako se je izvršil umor.

Madrid, 2. februarja. O umoru portugalskega kralja in prestolonaslednika se poroča iz Lizbone. Kralj in kraljica sta se vrnila včeraj popoldne s svojo rodbino v odprtem vozu iz vile Viciosa v Lizbono. Na Trgovskem trgu pred vhodom v avenijo je skočilo proti vozu devet mož, oboroženih s petcevnimi repetirnimi karabinarji. Pričeli so streljati na kraljevo rodbino. Vsak napadalec je izstrelil pet patron. Kralja Karola so zadele tri kroglice: ena v tilnik, ena v pleče in ena v vrat, ki je prebila glavno žilo. Prestolonaslednika so zadele tri kroglice v glavo. Drugi kraljev sin, infant Manuel je zadet v roko in v čeljust. Kralj je bil takoj mrtev. Njegovo truplo so prenesli v arzenal. Mrtvega kralja sta spremljevala v arzenal kraljica vdova in drugi kraljev sin. Prestolonaslednik je še nekaj časa živel, a je prenešen v mornariški arzenal, umrl. Gardni častnik Francisco Figueira, ki je v trenutku atentata korakal poleg kraljevega voza, je takoj pričel streljati in je enega napadalcev usmrtil. Policisti so tudi takoj pričeli streljati in so ustrelili tri napadalce pri magistralu, enega prijeli. Prijeti napadalec se je baje v zaporu obesil. Vse prodajalnice po Lizboni so takoj zaprli. Portugalska banka in kraljeva palača sta močno zastraženi. Po celem mestu je silno ogorčenje in žalostno presenečenje. Napadalci so imeli skrite puške pod suknjo. Eden ustrelenih napadalcev je bil Francoz, drugi Španec. Kraljev morilec je anarhist Cordoba, sin slovitega anarhista. Na prestol pride sedaj infant Manuel, za katerega prevzame regentstvo kraljica vdova Amalija. Trupli kralja in prestolonaslednika so v zaprtih kočijah prepeljali na kraljevski dvor. Kraljica je ostala nepoškodovana.

Madrid, 3. febr. Zunanje ministrstvo poroča o podrobnostih napada. Morilec je bilo šest. Oboroženi so bili s karabinerji in revolverji. Med usmrčenimi je neki Francoz, pri katerem so našli z denarjem napolnjen pas. Francoz je poizkusil nameriti tudi na ministrskega predsednika Franka. Čule so se močne detonacije. Prebivalstvo v Lizboni je zelo pobito.

Podrobno poročilo o napadu.

Lizbona, 3. febr. V vozu sta sedela na eni strani kralj Karol in kraljica Marija Amalija, na drugi strani pa prestolonaslednik Ludovik Filip in infant Manuel, ki je star 19 let. Ko je zavil voz na Arzenalsko cesto, so voz obkolili napadalci, ki so pričeli streljati s karabinami, katere so imeli skrite pod suknjo. Kočijaž je udaril po konjih, a bil je sam ranjen. Policisti so potegnili sablje. Več policistov se je vrglo na napadalce. Sodijo, da se je udeležilo napada 20 oseb. Kralj se je vozil v odprtem vozu, vsled česar so napadalci lahko merili na kraljevo rodbino. Po napadu je vse bežalo. Priletelo je vojaštvo, ki je zasedlo vse dohode. Kraljevo truplo je bilo obrito s krvjo. Kraljico so spravili

stvo, v resnici neka stara oblika zuluškega jezika, ki je bil nekako tako podoben sedanjemu, kakor je angleščina Chaucerja podobna oni devetnajstega stoletja.

»Odkod prihajate?« je nadaljeval. — »Kedo ste vi? In zakaj so obrazi treb bel in obraz četrtega kakor obraz sinov naših mater?« in pokazal je na Umbopo. Pogledal sem Umbopo in opazil sem, da je imel prav. Umbopa je bil kakor obrazi mož pred menoj, in ravno taka je bila njegova visoka postava. Vendar nisem imel časa, da bi se dalje pečal s to podobnostjo.

»Mi smo tuji in prihajamo v miru,« sem odgovoril, govoreč počasi, tako da me je mogel razumeti, »in ta je naš služabnik.«

»Vi lažete,« je odgovoril, »nobeni tuji ne morejo prekoračiti gora, kjer vse stvari poginejo. Toda v katerikoli namen se lažete, ako ste tuji, morate umreti, kajti nobeni tuji ne smejo živeti v deželi Kukuancev. Tako velevala kraljeva postava. Pripravite se na smrt, tuji!«

Bil sem osupnjen, vzpričo teh besedi, še bolj pa radi tega, ker sem videl, da so roke nekaterih mož segle skrivaj ob stran, kjer je pri vsakem visel velik in težak nož.

»Kaj pravi ta berač?« je vprašal Good.

»Pravi, da nas hočejo pomoriti,« odgovorim razburjen.

takoj v posteljo. Vojaštvo je imelo zaseđen trg, kjer se je izvršil napad, do pozne noči. Zaprli so vsakega, ki se je nahajal v bližini napada. Ministrski svet je prepoval vse shode, ker so se bali, da se proglasi republika. Oblastim v provinci so brzojavili, da ne smejo dopustiti nikakih shodov in da naj nastopajo po potrebi z orožjem. Sodijo, da so napadalci španski in francoski anarhisti.

Svarila lizbonske policije niso naznanili rajnemu kralju.

Lizbona, 3. febr. Predno se je peljala v soboto zvečer kraljeva rodbina iz vile Viciosa v Lizbono, je javil službujoči častnik višjemu dvornemu maršalu, da poroča lizbonsko policijsko ravnateljstvo o obsežni zaroti proti kraljevi rodbini in da hočejo zarotniki napasti kraljevo rodbino. Policija je že zaprla več oseb. Višji maršal se naproša, da naj ostane kraljeva rodbina na vsak način v vili Viciosa in da naj se ne pelje v Lizbono. Kralja naj pregovore, da naj odgodi vožnjo v Lizbono. Višji dvorni maršal pa ni hotel kralja obvestiti, češ, da je kraljeva rodbina, osobito pa kraljica, zaradi zadnjih dogodkov duševno zelo potrta in da ne more prevzeti odgovornosti za poročilo.

Nezadostne policijske varnostne odredbe.

Lizbona, 3. februarja. Kraljeva rodbina se je odpeljala v Lizbono, ne da bi slutila nevarnost, ker ji ni bilo znano svarilo lizbonske policije. V vili Viciosa so pozabili naznaniti policiji, da se pelje kraljeva rodbina v Madrid, zato seveda ni policija ničesar ukrenila za varnost kraljeve rodbine. Le tako je tudi razumno, da so mogli napadalci iz neposredne bližine streljati na kraljevo rodbino.

Samoumor višjega dvornega maršala.

Lizbona, 3. febr. Višji dvorni maršal Rondolff se je baje usmrtil, ker ni obvestil kralja o poročilu madridskega policijskega ravnateljstva.

Atentat na diktatorja — ministra Franca.

Madrid, 3. februarja. Ko se je Franco vračal iz gosposke zbornice na svoj dom, je našel svojo hišo obkoljeno od 100 zarotnikov. Zarotniki so metali kamenje v prvo nadstropje hiše in razbili šipe v apartementih ministrovih. Francu se je posrečilo priti v svojo hišo pri nekih vratih odzadaj. Nato je prišlo vojaštvo in zarotnike razkropilo.

Neposredni povod umoru.

Pariz, 3. februarja. Franco je predvčerajšnjem izdal posebne kazenske določbe. Vsakdo, ki je količkar na sumu, da ima prevratne namene, se eksportira v kolonije. To velja celo za poslance, ki jih niti imuniteta ne ščiti več. Ta dekret je republičane skrajno razkačil.

Mrtvega kralja in prestolonaslednika prepeljejo v kraljevski grad Necessidades.

Lizbona, 3. febr. Mrtvi trupli kralja Karola I. in prestolonaslednika Louisa Filipa so prepeljali ob 9. zvečer v dveh zaprtih vozeh na kraljevski grad Necessidades. Med morilci je tudi Španec Cordoba, sin znanega anarhista.

Ministrski svet.

Lizbona, 3. febr. Ministrstvo je imelo kmalu po umoru posvetovanje. Odredili so velike vojaške priprave. V mestu je vse tiho. Po trdnjavah in v ječah je zaprtih veliko oseb. Policija je zaprla ne-

»O moj Bog!« je zaječal Good in prijel kakor vedno, kadar je bil iznenađen in osupnjen, svoje umetno zobovje, potisnil gorenji del doli in ga zopet izpustil, da je skočil nazaj na svoje mesto. To je bilo kakor nalašč, kajti v tem trenutku je častita četa Kukuancev kakor iz enega grla strahu zavpila in se nekoliko korakov umaknila nazaj.

»Kaj pa je?« sem vprašal.

»Njegovi zobje,« je zašepetal Sir Henry vznemirjeno. »Premaknil jih je. Vzemite jih venkaj!«

Storil je tako in jih hitro vtaknil v rokav svoje srajce.

V naslednjem hipu je radovednost premagala strah in možje so se zopet približali. Očividno so sedaj pozabili na prijazne namere, ki so jih imeli z nami.

»Kako je to, tuji,« je vprašal stari možak svečano, »da ima ta mož (in pokazal je na Gooda, ki ni imel drugega na sebi kakor svojo srajco in je bil samo napol obrit), čegar telo je pokrito z oblaci in čegar noge so gole, kateremu rastejo lasje samo na eni strani njegovega bolehavega obraza in ne na drugi, in ki ima eno svetlo in prozorno oko, da ima ta mož zobe, ki se premičejo sami ob sebi, da prihajajo iz čeljusti in se vračajo zopet nazaj, kakor se jim zljubi?«

(Dalje prihodnjič.)

kaj oseb, pri katerih so dobili bombe. Govori se, da so zapleteni v zaroto tudi vojaki. Bivši minister Alpoim je moral dati častno besedo, da ne zapusti svojega stanovanja. Zaprt je bivši poslanec, mornariški častnik Furtado. V lizbonski okolici so prijeli več republičanskih voditeljev.

Lizbona, 3. febr. Zdravstveno stanje novega kralja Manuela je povoljno. Njegova rana ni nevarna. Mnogo oseb izjavlja kralju svoje sožalje. Diplomati so bili podnevi in deloma ponoči v kraljevi palači. Po celi Portugalski dobivajo oblasti vdanostne izjave prebivalstva.

Lizbona, 3. febr. Policija molči o imenih kraljevih morilcev. Kraljica Amalija je zaslila voditelje konservativnih nacionalcev in Franka. Kralj Manuel je presenetil okolico s svojim dostojnim obnašanjem. Trupli ubitega kralja in prestolonaslednika so mazilili. Čas pogreba še ni določen.

Pariz, 3. febr. Iz Lizbone se poroča, da so prisegli zvestobo novemu kralju vojaški poveljniki in civilni dostojanstveniki. Po vseh posadkah je priseglo zvestobo vojaštvo novemu kralju Manuelu. Novi kralj Manuel je potrdil pooblastila Frankovemu kabinetu. Velika večina prebivalstva je nasprotna revolucionarjem. Po poročilu na francosko zunanje ministrstvo je dal Franko kralju podpisati odlok o novih tarifih, kar je revolucionarje tako razkačilo, da so povzročili in izvedli napad.

Lizbona po napadu.

Lizbona, 3. febr. Po napadu je izgledalo mesto, kakor da bi umrli vsi prebivalci. Zaprli so vse trgovine, kavarne, gostilne. Po mestu je patruliralo vojaštvo.

Umor se obsoja.

Lizbona, 3. februarja. Liberalci in konservativci obsojajo umor enodušno. Uradni razglas odreja 4mesečno žalovanje po celi deželi. — Vse je odločno za to, da se monarhija ohrani.

Mesto.

Madrid, 3. februarja. V Lizboni vlada med vsem prebivalstvom velika konsternacija. Republikanci in disidenti so že predvčerajšnjem napovedali resne dogodke.

Mestni svet.

Lizbona, 3. februarja. Mestni svet se je proklamaciji Manuela za kralja slovesno pridružil.

Franco skrbi za red.

Lizbona, 3. febr. Policija ne straži samo republičanov in revolucionarcev, ampak nadzira tudi pristaže pretendentu Miguela braganškega, ki zdaj biva v Viareggio.

Napad skrbno in dolgo pripravljen.

Dunaj, 3. februarja. Član portugalskega poslaništva je izjavil: Že pred osmimi dnevi je republičansko-revolucionarna stranka v zvezi z anarhističnimi elementi napovedala splošno vstajo. Zarota je bila na široko razpredena. Policija je vlado obvestila, da se bo vršil 31. januarja shod, na katerem se bo razpravljalo o tem, kako umoriti člane dinastije. Vlada na to ni ničesar dala, ker so republikanci že večkrat s tem dejanjem in z vstajo grozili, da bi Franca ustrašili. Ker je 31. januarja vstaja izostala, je vlada vso stvar smatrala za prazno grožnjo. Zato kralja niso prav nič zavarovali.

Dinastično čustvovanje ljudstva.

Pariz, 3. februarja. »Temps« piše, da se je ob umoru kralja pokazalo, da je ljudstvo udano dinastiji in noče slediti nameram revolucionarjev.

Nameni morivcev.

Pariz, 3. februarja. Na tukajšnjem poslaništvu izjavljajo, da so zarotniki imeli namen tudi princa Manuela usmrtiti ter splošno zmedo vporabiti zato, da proklamirajo republiko.

Ljudstvo proti republičanom in morivcem!

Madrid, 3. februarja. Pošteno portugalsko ljudstvo obsoja morivce in republičane.

Kraljica obolela.

Pariz, 3. febr. Kraljica Amalija leži. Obolela je na živcih. Med napadom je kri-la s svojim telesom sina, a po napadu je omedlela. Zavedla se je šele čez eno uro. Včeraj je tresla kraljico mrzlica. Govorila je zmedeno. Zdravnike skrbi njeno zdravstveno stanje.

Kraljica Amalija.

Pariz, 3. februarja. Kraljica Amalija je bila, ko je s svojim telesom ščitila prestolonaslednika, lahko zadeta s kroglo v desno ramo. Kralj Manuel je le lahko ranjen in nosi okoli roke obvezo.

Kralj Karol in Franco.

Pariz, 3. februarja. Ko je Franco hotel nedavno demisionirati, mu je rajni

kralj dejal: »Spomni se, kaj je pruski kralj Friderik dejal potsdamskemu grenadirju, ki je hotel dežertirati: Jutri se bova skupno borila proti sovražniku. Če zmagava, ostaneva skupaj, če padeva, bova skupno dežertirala.«

Zadnji čin rajnega kralja.

Lizbona, 3. febr. Zbornica je razpuščena po dekretu umorjenega kralja Karola, ki je podpisal dekret v soboto dopoldne.

Poslednji intervju z umorjenim kraljem.

Pariz, 3. febr. Tukajšnji listi spominjajo na svoječasni razgovor kraljev z dopisnikom »Tempsa« ob času, ko so dohajala s Portugalske prva poročila o nameravani vstaji. Kralj je rekel, da stoji stvari dobro in da bomo tudi vztrajali. V primernem trenutku bomo izvedli tudi volitve in upam, da dobimo večino. Ko postanejo razmere normalne, se odpravijo izredna sredstva. Ne pozabim nikdar dolžnosti, ki jo imam nasproti prestolu in ljudstvu. Intervju je zelo razburil opozicijske stranke, ki so dolžile kralja, da je zapustil objektivno po ustavi mu predpisano pot. Več monarhističnih voditeljev je prestopilo zato k republikanski stranki, med njimi tudi nekdanji minister Cunhas.

Vojaška zarota.

Lizbona, 3. februarja. Tu sodijo, da se gre za vojaško zaroto. Dasi so zapleteni v zaroto anarhisti, se sodi, da so zapleteni v njo tudi mornariški in pa častniki lizbonske posadke. Dosedanja preiskava sicer še ni dokazala njihove udeležbe, a mornarica in vojaštvo ni bilo zadnje tedne zanesljivo. Armado je vznevoljilo, ker so v Lizboni razorožili dva polka.

Revolucijska agitacija v provinci.

Madrid, 3. febr. Po došli poročilih se pripravlja splošna vstaja med kmečkim prebivalstvom. Revoluksijski agitatorji potujejo po deželi. Po javnih trgih se vrše shodi. Vlada je navidezno brez moči.

Manuel kralj.

Pariz, 3. februarja. Energični min. predsednik, diktator Don Joao Franco, je izdal na narod proklamacijo, ki naznanja, da je zasedel portugalski prestol po umoru kralja Carlosa princ Manuel.

Španska intervencija na Portugalskem.

Madrid, 3. februarja. Takoj ko je došlo poročilo o napadu v Madrid, so strogo naročili, da morajo preprečiti na meji vsak prestop na špansko ozemlje. Vse potnike, ki se niso natančno izkazali, so zaprli. Ponoči so še ojačili obmejne posadke in uvedli strogo patrolno službo. Ponoči je došla tajna brzojavka iz Lizbona v Madrid. Zboroval je takoj nato ministrski svet. Trdi se, da so se posvetovali o vojaškem posredovanju Španije na Portugalskem po želji portugalske vlade, da preprečijo morebitni izbruh vstaje.

Ministrstvo zapriseženo.

Lizbona, 3. februarja. Državni svet in ministrski svet je položil prisego v roke kralju Manuelu II.

Pogreb.

Lizbona, 3. februarja. Kraljica Amalija je celo noč bdela pri svojem umorjenem soprogu in sinu. Zadnje besede kralja Karola so bile namenjene kraljici. Truplo se bo javno izpostavilo. Slovesni pogreb se vrši 10. februarja.

Republika v Oportu?

Madrid, 3. februarja. »El Mundo« poroča, da se je v Oportu proglasila republika. Oficialno se to ne potrja, niti dementira.

Podrobnosti o atentatu.

Pariz, 3. febr. Napad se je izvršil v soboto ob 5. uri 10 minut popol. Voz je bil odprt in brez vojaškega spremstva. Konji so šli v lahkem trahu. Napadalci so otvoriili na kočijo pravi brzi ogenj. Kraljica se je vrgla s truplom na kralja in sina, da ju ščiti. Sin je padel z obrazom na truplo očetovo. Kraljica je glasno vzkliknila. Voznik je strašno nagnal konje.

Morilec je svobodomiseln učitelj.

Lizbona, 3. februarja. Glavni morilec kraljev je ubit. Star je 30 let in je svobodomiseln učitelj. Piše se Manuel Buica. Služil je svojčas v 7. konjeniškem polku, potem pa postal ljudskošolski učitelj in služboval osem let na deželi. Zadnji čas je bil učitelj v Lizboni.

Proklamacija novega kralja Manuela.

Lizbona, 3. februarja. Kralj Manuel je izdal sledečo proklamacijo: Podli in zločinski napad na mojega očeta in brata napolnjuje moje srce z žalostjo. Tolaži me zavest, da ljudstvo obsoja zločin, ki nima zgleda v celi zgodovini. Ustava me določuje za naslednika kralju Karolu. Zasedam

presto! z zagotovilo, da bom deloval le v blagor domovini tako, da si bom zaslužil in pridobil ljubezen ljudstva. Ščutil bom katoliško vero in varoval ustavo. Obdržal bom sedanje ministrstvo, ki mu popolnoma zaupam. Lizbona, 1. februarja 1908. Manuel II., kralj. Proklamacija je od vseh ministrov kontrastirana.

Don Miguel de Braganza.

Milan, 3. febr. Tukajšnji listi poročajo, da stanuje portugalski pretendent don Miguel Braganza, bivši avstrijski polkovnik pešpolka št. 7 v Viareggio. Njegovi somišljeniki so ga takoj obvestili o napadu. Don Miguel je bil jako žalosten, ko je izvedel za strašni konec portugalskega kralja in prestolonaslednika.

Papež o atentatu.

Rim, 3. februarja. Kakor hitro je papež izvedel o umoru, je takoj odredil žalobno svečanost in mašo v sikstinski kape-li. K papežu so prišli gojenci tukajšnjega portugalskega kolegija in se jokali. Papež jim je dejal: »Molite za svojo domovino, ki je molitve tako zelo potrebna.«

Kondolence vladarjev.

Berolin, 3. februarja. Cesar Viljem je poslal kraljici Amaliji portugalski so-žalno brzojavko.

London, Prirčno sta kraljici kondolirala kralj Edvard angleški in kraljica. Obisk Edvardov v Lizboni izostane.

Pariški anarhisti in umor portugalskega kralja.

Pariz, 3. febr. Včeraj je čakala velika množica radovednežev pred poslopjem »Figara« na najnovejša poročila o kraljevem umoru v Lizboni. Več oseb je pričelo kričati: »Vive l'anarchi!« Mno-žica je pretepla anarhiste. Policija je za- prla več oseb, ki so slavile kraljev umor.

Na Dunaju.

Dunaj, 3. februarja. Mnogo oseb kondolira portugalskemu poslaniku zaradi umora kraljevega. Iz poslaniške palače vi- hra žalna zastava.

Sožalje našega cesarja in avstrijske vlade.

Dunaj, 3. febr. Cesar, člani cesar- ske rodbine, Aerenthal, Beck i. dr. so iz- razili svoje obžalovanje portugalski vladi.

Inozemstvo in kraljevski umor.

Rim, 3. febr. Poročilo o umorih v Lizboni je vse pretreslo. Kralj in minister Tittoni sta bila obveščena o napadu že včeraj ponoči. Jutranji listi obžalujejo umor. »Popolo Romano« piše, da vzbuja umor, očeta in sina sožalje vsega sveta.

Rim, 3. febr. Italijanski kralj je brzo- javil portugalski kraljevski rodbini. V br- zojavki izjavlja sožalje kraljevi rodbini. Zunanji minister Tittoni je pozval italijan- skega poslanika v Lizboni, naj izjavi v imenu italijanske vlade portugalski kra- ljevi rodbini ogorčenje nad napadom in so- žalje. Ministrski predsednik Giolitti in zu- nanji minister Tittoni sta kondolirala pri portugalskem poslaništvu. Kraljica mati je pisala kralju, da čuti velikost nesreče bolj kakor kdo drugi. Papežev državni tajnik kardinal Merry del Val je sporočil portugalski kraljevi rodbini globoko svoje sožalje. Kardinal je osebno izjavil portu- galskemu poslaniku sožalje!

Pariz, 3. febr. Vojvoda oporški je brzojavil o napadu v Pariz. Fallières je iz- vedel takoj o umoru. Portugalsko zuna- nje ministrstvo pariškemu poslaniku na- znanja, da so prijeli tri morilce, dva pa usmrtili.

Paterburg, 3. febr. Generalni gu- bernator ni dopustil, da objavijo brzojavke o napadu na portugalsko kraljevo rodbino. Zaplenili so posebne izdaje listov.

Pred napadom.

Berolin, 3. februarja. »Lokalanzei- ger« objavlja naslednjo brzojavko iz Lizbone: V soboto je zatrla vlada opozi- cionalne liste »Correro da Naite«, »Dio« in »Paiz«. Progresivna stranka je imela na to takoj zaupno posvetovanje v soboto opoludne. Sklepali so o dalekosežnih ko- rakih. Udeležilo se je posvetovanja več nekdanjih mornariških častnikov. Udele- žence so zaprli že ponoči.

NAJNOVEJŠA POLITIČNA BRZO- JAVNA POROČILA.

Najvišje sodišče o hebskem jezikovnem sporu.

Praga, 3. februarja. »Hlas Naroda« objavlja odlok najvišjega sodišča glede na pritožbo praškega odvetnika dr. Sebeste, ki se je pritožil, ker hebsko sodišče ni re- šilo neke češke vloge. Kakor smo že poro- čali, je najvišje sodišče razveljavilo raz- sodbo hebskega okrožnega sodišča.

Kongo-država in Francoska.

Pariz, 3. februarja. Ministra Cle- menceau in Pichon sta naznanila belgijs-

skemu kralju Leopoldu, da se ne namerava Francoska vmešavati v razprave med Bel- gijo in Kongo-državo.

Mir v Täbrisu.

Täbris, 3. februarja. Stranke so se sprijaznile. Bazari so zopet odprti. Perzijski poslanik na ruskem dvoru je postal Izak kan.

Proti trustom.

Salh Lake Cyt, 3. febr. Namest- nik glavnega odvetnika Združenih držav je ovadil pri sodišču v Uti več železniških družb zaradi prestopkov proti kongreso- vem sklepu z dne 2. julija 1890.

Japonsko poslaništvo v Chileju.

Tokio, 3. februarja. Državni tajnik baron Hinda je naznanil japonski zbornici, da se ustanovi japonsko poslaništvo v Chileju.

ROOSEVELT PROTI TRUSTOM.

V specialni poslanici do kongresa go- vori ameriški predsednik Roosevelt proti trustom in proti korupciji v trgovini. Za- hteva revizijo delavsko-varstvenih postav in nadzorstvo trgovske komisije nad že- lezniškimi družbami. Pozivlja sodnike, naj pomislijo, da morajo od posestnikov in delodajavcev zahtevati dolžnosti. Sklene se naj postava zoper diferenčno igro na efektivni borzi. Posebno obsoja delovanje kapitalistov v Standard Oil Company, v Atchison Topeka in Santa Fe Railroad. Sodišča naj tudi bogate obtožence obsodijo na ječo in ne le na globo. Z vsemi si- lami se treba upreti naraščajoči izprijeno- sti v vsem prometu.

ZVIŠANJE OFICIRSKIH GAŽ.

Za zvišanje častniških plač se jako pritiska. Desnica vojnega odseka, ki je po grofu Latourju stavila ta predlog, je pri- dobila že veliko večino avstrijske delega- cije, pri kateri se to vprašanje seveda smatra kot nekaj protitudarec proti ogrski delegaciji.

ŠKOF V POSLANSKI ZBORNICI.

Novoimenovani ogrski škof Czernoch, ki ima kot škof glas v magnatski zbornici, neče odložiti poslanskega mandata, ker hoče biti rajši v poslanski kakor pa v magnatski zbornici. Czernoch je rojen Slovak in izvoljen na program ljudske stranke in bo držal mandat, dokler ne bo gotovo, da dobi naslednika, ki bo kandi- diral na isti program. Czernoch je zgodo- vinar in je bil desna roka kardinala Seni- orja. Že pred dvajsetimi leti bi bil postal škof, pa je vlada vedno preprečila, ker ni hotel biti pristaš liberalne vlade.

GOSPODARSKI NAČRT SAMOSTOJNE OGRSKE.

Ogrska vlada je izdelala načrt, po ka- terem bi napravili do leta 1918 na Ogr- skem toliko tvornic, da bi lahko same po- krile ogrske industrijske potrebščine. Za nova podjetja potrebujejo 720 milijonov. Železna industrija: 27 tvornic bi stalo 33,700.000 kron s 6710 delavci, 25 tvornic za stroje, 31,900.000 K, 1400 delavcev. Lesna industrija: 126 tvornic, 33,830.000, 20,985 delavcev. Usnje: 8 tvor. 13,400.000 1870 delavcev. Popir: 9 tvornic, 22,000.000 K, 6650 delavcev. Tekstilna industrija: 130 tvornic, 430,800.000 K, 67,900 delav- cev. Instrumenti: 9 tvornic, 7,000.000 K, 2000 delavcev. Kamnito in stekleno blago: 32 tvornic, 31,000.000 K, 8250 delavcev. Konfekcijska stroka: 60 tvornic, 86 mili- jonov, 16,850 delavcev. Kemična industri- ja: 12 tvornic, 27,550.000 K, 2560 delav- cev. Vlada dela na to, da dobi kapitaliste, ki bi zgradili tvornice na Ogrskem.

Volivno gibanje.

Mestna skupina Kamnik-Tržič-Radov- ljica.

Zastopniki volilcev S. L. S. so danes osebno v Radovljici ponudili gospodu gla- varju Otonu pl. Detela kandidaturu v mestni skupini Kamnik-Tržič-Radovljica. Gospod glavar je odgovoril doslovno: »Zahvaljujem se za izkazano mi zaupanje. Jaz sicer nisem imel namena stopiti v po- litično življenje, če mi pa volilci zaupajo, sprejem kandidaturu, oziroma volitev, torej le kot samostojni kandidat. Izražam tudi, da ne bom pristopil nobeni stranki, oziroma nobenemu klubu v deželnem zboru, voljan sem pa vse svoje moči po- svetiti za svoj volilni okraj in braniti, ozi- roma pospeševati politične in gospodarske interese te volilne skupine.«

V Kamniku

je bil sinoči protestni shod volivcev me- stne kurije, katere hoče liberalno župan- stvo izbaciti iz mestne ter priklopiti kmetski kuriji. Ogorčenje je veliko. Vložil se je ugovor okrajnemu glavarstvu zoper svojevoljno postopanje dr. Krauta in hkrati odposlale reklamacije za vpis 40 naših vo-

lincev in izbris 16 nepostavno vpisanih li- beralnih.

Volivcev

je v Kranju 236, v Škofji Loki 132, v Idriji 357.

Onevne novice.

+ »Umor tiranov«. »Slov. Narod« z vzseneimi besedami poroča o »dejanju v veliki tragediji«, o »delu tistih, ki so branili svoj narod proti tiranstvu kralja Kar- losa«. Kdo se pri tem ne spominja, kako je »Narod« svoj čas sramotil in blatil je- zuite, češ, da jezuitje in klerikalci učijo in priporočajo umor tiranov? To očitje je bilo seveda neutemeljeno, kajti nikdar ni jezuitski red učil umora, tudi ne umora ti- ranov, to je bil »Narod« le pobral iz Hoens- brochovih pamfletov. Pa zdaj si naj »Na- rod« vse tiste psovke pripiše samemu sebi, ker on je tisti, ki poveljuje umor kraljev, samo zato, ker so morivci in oni, ki so jih najeli, bratci iz njegove družbe, kakršno smo občudovali v Pragi na shodu svobo- domiselcev. Tudi »Učiteljski Tovariš«, ki je vabil na shod svobodomiselcev v Pra- go naše liberalne učitelje, si lahko čestita k svojemu tovarišu po duhu in srcu in naj pošteno poroča, da je bil morivec liberalen učitelj, ki je v dejanju izvajal načela Misli Svobodne! Od Aškerca pa pričakujemo navdušene himne!

+ Ustanovni shod »Kmečke zveze« za litijski okraj je bil včeraj v Šmartnem pri Litiji. Govoril je gospod državni in de- želni poslanec komerc. svetnik Povše o političnem in gospodarskem stanju kmeč- kega stanu ob velikem zanimanju ljudstva.

+ Socialni demokratje v bolniški bla- gajni. Bolniška blagajna v Kamnici je tako srečna, da jo imajo socialni demokratje v rokah. Pred kratkim je bilo delavstvo ogorčeno, ker so socialni demokratje za 30.000 mark preveč prispevkov pobrali, zdaj pa je državno pravdnštvo posego vmes, ker so rdeči generali s porodicami prav čudno postopali. Od aprila leta 1903. dalje kar niso porodicam plačevali zdrav- niških stroškov, ako niso člani s postavo v roki tega izsilili.

× Volivna preosnova za istrski de- želni zbor. Italijanski listi pišejo, da se med zastopniki obeh narodnosti v Istri ni doseglo sporazuma, a da si je vlada prid- žala, da predloži obstoječemu deželno- zbornskemu odseku za vol. reformo točke, temeljem katerih bi se imel skleniti kom- promis. Za rešitev gotovih predlogov, n. pr. za proračun, naj bi se ustanovilo kvali- fikovano večino, ki bi bila brez sodelova- nja Slovanov nemogoča. Ako naši zupu- ste zbornico, preprečijo lahko vsak našim koristim škodljiv sklep. V takem slučaju upravljalo bi se dalje po dotedanjih toza- devnih določbah. — Odsek za vol. preos- novo bi deloval istodobno z dež. zborom, ki se ga skliče brzkone še ta mesec. Ako se doseže sporazum, bi se nove volitve vršile v začetku poletja že na podlagi no- vega volivnega zakona.

× Za stolnega kanonika v Ljubljani je od cesarja imenovan knezoškofijski du- hovni svetnik predsednik »Obrambenega društva«, odbornik »Kat. tiskovnega dru- štva«, — bivši izdajatelj »Slovenca«, žup- nik pri Devici Mariji v Polju č. g. Matija Kolar.

— Socialnodemokratski zaupnik na Zidanem mostu je v Radečah ukradel ple- če pri mesarju in dobil za to tri dni. Pa zakaj se ni odpravila zasebna lastnina, da bi bilo vsako pleče last vseh?

— Iz Sežane je »Slov. Narod« prinesel dolgo klobasarijo zoper g. A. Križmana. Ni vredno, se baviti z liberalnimi čenčami o gospodu kaplanu. Samo nekaj pribijmo! »Narod« pravi, da bi najboljša bilo, če bi vsak dekletom, ki pobirajo za zastavo svo- je Marijine družbe, pokazal vrata. Pa se je vrezal. Dekleta so nabrala takoj 248 K 70 h za zastavo! Nihče jim ni vrat poka- zal! Le tako naprej!

— Na Brdu pri Kamniku so ustanovili včeraj katoliško slovensko izobraževalno društvo. Predavatelj iz Ljubljane je v dalj- šem govoru pojasnjeval pomen različnih organizacij na Slovenskem in še posebej namen izobraževalnega društva. Zanima- nje za novo društvo je veliko, kar priča, da se je takoj na ustanovnem obč. zboru vpisalo nad 70 članov. Želimo, da bi novo društvo lepo prospevalo!

— Iz Novega mesta se nam piše: Do- lenjski vlak bo od 1. maja t. l. prevozil 45 kilometrov v eni uri, tako da se lahko v dveh urah iz Novega mesta v Ljubljano pride. Vsi Dolenjci so to novico z veseljem na znanje vzeli in so železniškemu ravnateljstvu in Trstu jako hvaležni. Ko bo no- va železnica dodelana, bomo imeli tudi br- zovlake in se nam bo še bolje godilo. Do- lenjska bo nehala biti sirota!

— Osebnosti iz socialne demokra- cije. Soc. demokratični kandidat za Idrijo Etbin Kristan se namerava preseliti v Dal-

macijo. V Ljubljano pride Anton Kristan iz Idrije.

— Morilec kočijažev. Napadalca na mlinarja Furlana, Avgusta Semuliča, še niso prijeli. Josip Orel, ki so ga bili areti- rali na Nabrežini, je še vedno zaprt v Tr- žiču. Napadeni Furlan sam, gospa Dyn- ghes in g. Rudolf, ki sta bila videla morilca Vidalovega, pa so izključili, da bi bil Orel napadalec Furlanov. — V Vižinadi v Istri so zaprli brata napadalčevega Alojzija, ko je prosil na županstvu podpore za pot. Čez tri ure so ga zopet izpustili, dasi bi morda bilo bolje, če bi ga bili izročili tržaški po- liciji, ker je dognano, da sta brata Alojzij in Avgust mnogo občevala in bi se morda tako prišlo na sled tudi napadalcu. — V neki kavarni na Stari mitnici so konfisci- rali zastavni listek, glaseč se na zlato ve- rižico, o kateri domnevajo, da je bila last umorjenega kočijaža Mogoroviča. Ta za- stavni listek je Avgust Semulič pustil ka- varnarju v pokritje zapitka. — Skoraj go- tovo je, da je bil napad premišljen in pri- pravljen. Napadalec je namreč vprašal več oseb, ali se je že peljal mimo Furlan. Tudi revolver je imel še sabo, ko je v noči pred napadom prenočil v gostilni Tence. — Furlan je našel v suknji še drugo kroglo. Bil je torej obstreljen dvakrat, a se je en projektil odbil na kakem trdem predmetu. Zdravje Furlanovo je povoljno.

— Veselica na Vrhniki. Prostovoljno gasilno društvo na Vrhniki vabi k plesni veselici, ki jo priredi v nedeljo, dne 9. sve- čana 1908, v prostorih »Pri črnem orlu«. — Med veselico šaljiva loterija. — Vstop- nina: za neude 1 K, za ude 50 h. Dame proste. — Pri veselici igra društvo »Šra- mel« iz Postojne. — Začetek ob pol 8. uri zvečer. — K obilni udeležbi vabi najljub- nejše odbor.

— Umri je v Kranju gostilničar in po- sestnik g. Franc Roblek, brat g. Al. Rob- leka, lekarnarja v Radovljici.

— St. Lorenc: Kranjska hranilnica je dovolila mlekarji v St. Lovrencu 300 K podpore, za kar se ji načelstvo prav sr- čno zahvaljuje.

— Umri je v Kočevju lekarnar go- spod Franc Starkel.

— Umri je v Rudolfovem krojaški po- močnik gospod Josip Seničar.

Ljubljanske novice.

Ij Katoliško društvo za delavke je pri- redilo v nedeljo 2. t. m. jako zabaven ve- čer v društvenih prostorih, ki so bili polni občinstva. Po nagovoru gospoda podpred- sednika L. Smolnikarja so prvokrat nasto- pile pod vodstvom gospoda Hybaškega društvene tamburašnje. Igrale so tako iz- borno, da so morale na željo občinstva, ki ni štedilo s pohvalo, ponoviti komad. — Po končanih pevskih točkah so igrale dru- štvence igro s petjem »Nežika z Bleda«. Tudi igra se je dovršila v splošno zado- voljnost.

Ij Društvo slovenskih profesorjev bo imelo v torek, dne 4. febr. ob 8. uri zvečer sestanek v restavracijskih prostorih ljub- ljanskega »Narodnega Doma«. Nadalje- vala se bode razprava o nameravani sred- nješolski reformi s posebnim ozirom na Slovence. Naj bi bila udeležba tako mno- gobrojna kakor na nedeljskem sestanku, ki so se ga udeležili tudi nekateri gg. to- variši iz Celja, Kranja in Novega mesta.

Ij Poročena sta bila danes v stolnici g. Milan Vidmar, inženir z gdčno. Wando Wacławicek, zasebnico.

Ij Prostovoljno služeči podčastniki tukajšnje garnizije, prirede v četrtek, dne 6. t. m. v veliki dvorani hotela »Union« plesni venček. Začetek ob pol deveti uri zvečer.

Ij General salezijanec Mihael Rua, naslednik častitljivega Don Boska, obišče, potovaje te dni v Carigrad, zavoda na Ra- kovniku in v Radni na Dolenjskem.

Ij Maškara »Ljubljane« v »Unionu« se je jako izvrstno obnesla. Radi pomanj- kanja prostora smo morali obširneje poro- čilo odložiti za jutri. A. R.

Ij Predpustna veselica društva trgov. uslužbencev je preteklo soboto v Hafner- jevi pivovarni sijajno vspela. Občinstva je došlo toliko, da vse ni dobilo več prostora. Društvo se je prepričalo, da spremljajo društveno delo splošne simpatije. Le na- prej!

Ij Ogenj. Včeraj ob četrt na 12. uro ponoči je v hiši g. Jožefa Bevca v Ulicah na Grad št. 7 stanujoča Marija Pliberško- va opazila v podstrežju ogenj. Na lice me- sta došli oddelek gasilnega in reševalnega društva je ogenj pogasil. Pogorelo je kake tri kvadratne metre strehe. Kako je ogenj nastal, ni znano.

Ij Vrat prerezal si je v petek posestni- kov sin Ivan Hönigmann iz Rakitne pri Ribnici. Navedenec je prišel pred par me- seci iz Amerike, sedaj se mu je pa zme- šalo in je hotel izvršiti samoumor. Nesreč- neža so doma za silo obvezali, potem ga

Odgovorni urednik: Ivan Štefe.

izjavljajo s tem na opetovane oglase g. **Josipa Paulina v Ljubljani**, da priporoča naprodaj **trboveljski premog**, da gosp. Josip Paulin od trboveljske premogovne družbe že dolgo časa ne jemlje premoga in da zato ne more prodajati trboveljskega premoga, in tudi nima pravice, da bi trboveljski premog ponujal na prodaj. Gotovo pa je tudi, da blago, ki ga gosp. Josip Paulin pod imenom trboveljskega premoga oddaja svojim odjemalcem, ne more biti trboveljski premog, nego kako manjvredno blago.

288 3-1

2 Beneškega.

Misijoni. Meseca januarja so bili zopet na Beneškem velezaslužni in našemu ljudstvu zelo priljubljeni č. pp. lazaristi. Č. gg. Zdravljici in Krivec iz Celja, sta imela misijone v Platiščah, v Prosnidu in v Čeneblah. Ljudstvo ju je hodilo poslušat v ogromnem številu ter si je prav hlastno napajalo posluš z milodonečo književno slovenščino, a si dušo pitalo s tečno duševno hrano, katero sta mu č. pp. delila z uprav evangelijsko ljubeznijo in z nedosegljivo spretnostjo! Misijoni so obrodili dosti lepega sadu. Priprosti narod pa je skazal misijonarjema-dobrotnikom svojo brezmejno hvaležnost na vse mogoče načine ter ju spremil polnoštevilno do mej dotičnih duhovnih z velikanskimi demonstracijami, polnimi pristrice in čisto slovenske navdušenosti. Mimo glavnega, versko-nravnega uspeha, imajo taki misijoni pri nas tudi postranski učinek, s tem, da mogočno vplivajo na prebujenje narodne zavesti. — Istočasno druga dva č. pp. iz Ljubljane sta pridigovala v Oblici med šentpeterskimi Slovenci z istim uspehom in z istim iskrenim navdušenjem med ljudstvom. Bog stotero povrni vsem velezaslužnim misijonarjem ter jih živi krepke, da nas prav pogostoma obiščejo.

Železnica Čedad—Kanal. Tozadevni faktorji se zopet gibljejo, da bi uresničili železniško progo Čedad (Civiale)—Kanal. Te dni so se posvetovali o stvari drželnih poslancev čedadskega volivnega okraja, med njimi tudi Slovenca Kukovac in Trinko. Kakor je znano, če bi se uresničila ta zveza in potem še ona od sv. Lucije preko Idrije do Ljubljane, bi se s tem odprla najkrajša in silno važna trgovinska proga med Italijo in med jugoslovanskimi narodi ter Ogrsko. Toda zaprek ne manjka niti od laške, niti od avstrijske vlade. Proga bi mnogo koristila tudi Slovincem, zato bi se morali bolj zanimati za njo.

AVSTRO-OGRSKA.

Nemško-češka sprava pokopana.

Načelnik nemške agrarne stranke poslanec Krutzner je na strankinem shodu izjavil, da je opustil Beck načrt o češko-nemški spravi.

Proti praškemu kardinalu.

Skrbenskemu so pričeli hujskati češki agrarci. In kaj je storil kardinal? Nič drugega, kakor da je navduševal katoličane, da naj se udeležijo deželnozborskih volitev. Najbolj smešno je glasilo češkega ministra krajana »Venkov«, ki kar zahteva, da mora praški kardinal Skrbensky izginiti iz Prage. So ljudje, ki se prevzamejo, če dosežejo kako čast. Prašku se že tako godi, ker pusti, da piše njegovo glasilo tako umazano proti praškemu kardinalu. Morebiti mu je nasvetoval ljubljanski poslanec, da naj »Venkov« piše po »Narodovem« zgledu. Vsekakor dokazuje »Venkova« gonja proti praškemu kardinalu, da se katoličanov boji, pa tudi, da niso agrarci nič drugega, kakor pristni liberalci, ki so se oblekli v kmečki kožuh.

Vprašanje o povišanju častniških plač.

»Vaterland« piše, da bodo vse stranke podpirale akcijo za povišanje častniških plač. O vprašanju sklepa armadni odsek avstrijske delegacije danes. Schraffl namerava predlagati, da naj zvišajo tudi moštvo dnino za 5 h in ravno toliko za hrano.

Najvišji krogi nezadovoljni z Mažari.

Delegati, ki so se vrnili z Dunaja v Budimpešto, so pripovedovali svojim tovarišem, da prestolonaslednik ne simpatizira s sedanjim načinom vlade, tako na Ogrskem kakor tudi ne z vlado skupnih zadev. Niso mu tudi všeč po vojnem ministru delegacijam dovoljene koncesije. Vlada sam zahteva predvsem, da se poostri poslovnik in izvede volivna reforma. Volivna preosnova lahko strmoglavni Andrasya, ker noče pritrčiti Kristoffyjevi volivni preosnovi. V klubu neodvisne stranke so obesili podobo Okolicsanyja na črno desko. Jezi jih namreč njegov nastop za povišanje častniških plač.

NEMŠKI MORNARIŠKI PROGRAM.

Dne 29. t. m. je nemški državni zbor proti glasovom socialnih demokratov in Poljakov sprejel novo mornariško predlogo glede na povečanje mornarice. Poročevalec komisije za zbornico je bil član centra von Thünefeld. Bebel je v polemiki proti predlogi udaril na jako nevarno struno. Dejal je, da Nemčija s to mornariško predlogo provocira Angleško. Državni tajnik von Tispietz mu je seveda takoj odgovoril. Izvajal je sledeče: Nemčija svoje mornarice ne povečuje z namenom izzivati katerokoli državo. Zunanjepolitič-

ne razmere so dandanašnji tako izpremenljive, da se nikoli ne ve, proti kateremu bo kdaj treba rabiti orožje, ki se ga v miru brusi. Med Angleško in Nemčijo pa sploh ni nobene napetosti, najmanj pa taka, ki bi se morala z apelom na orožje odpraviti. (Odobranje.) Kdor trdi, da hoče Nemčija glede na pomorsko moč z Angleško konkurirati, ima zgolj veliko domišljijo. Angleška nas, kar se povečanja mornarice tiče, lahko, kadar hoče, prekosí. Kar Bebel počenja, ni domoljubno. On se igra z ognjem. Neti nasprotje med nekaterimi nestrpnosti na Angleškem in na Nemškem.

ZA ČASOPISJE!

Dunaj, 31. jan. »Arbeiter-Zeitung« je od novega leta do današnjega dne vsled živahne socialnodemokratske akcije dobila 6000 novih naročnikov. »Reichspost« napoveduje »beli teden«, to je: najživahnejšo agitacijo za krščanskosocialno časopisje.

Cerkveni letopis.

* »Tridnevnik«. Iz Maribora pišejo: V spomin 50letnice, odkar se je prikazala Mati božja v Lurdu na Francoskem, se bode obhajala 9., 10. in 11. februarja v baziliki Matere Milosti v Mariboru slovesna tridnevnik. Na slavnostni dan, t. j. 11. februarja bode imel prevzvišeni knezoškoof dr. Mihael Napotnik slovesno pontifikalno sv. mašo lurški Materi božji na čast. Pričakujemo za to velepomembno slavnostno obletnico veliko pobožnih Marijinih častivcev!

Razne stvari.

Znana angleška pisateljica novel Quida je dne 26. m. m. umrla v Viareggio pri Florenci. Njena dela so predstavljena že skoro v vse civilizirane jezike. Njeno pravo ime je bilo Lujiza de la Ramee. Začetkoma je živela v Londonu, kasneje se je pa preselila v Italijo, kjer je imela v bližini Florence lastno vilo ter zelo udobno živela kot samica.

Ženska — vseučilišni profesor. Prvikrat so sedaj podelili v Italiji ženski vseučiliško profesorsko mesto. Gospodična Monti, ki je bila dosedaj privatna docentinja v Paviji, je bila pred kratkim imenovana profesorjem za zoologijo na vseučilišču Sassari.

Obuvala se najbrže zopet podraže. Pri skupnem sestanku društva avstrijskih izdelovalcev obuval dne 19. m. m. se je razvila zelo živahna debata o mnogokrat razširjenem, napačnem mnenju, da opravičuje sedanjí položaj na trgu za usnje znižanje cen obuvalom. Enoglasno so sklenili, da vsled tega, ker so cene padle le pri dveh vrstah usnja, še ne sledi, da se morajo cene obuval znižati; nasprotno se bodo cene še povišale, ker so se podražile različne surovine za obuvala kakor svila za šivanje in drugo. Povišati so morali delavcem plače in znižati delavno dobo.

Koliko so stale socialne demokrate zadnje volitve? O tem je poročal na strankarskem shodu jud. dr. Ellenbogen. Rekel je, da so socialisti nabrali za zadnje državnozborske volitve ogromno vsoto 168.000 K. Volitve so jih stale 183.000 K, torej primanjilja 15.000 K. — Delavci v strokovnih društvih so nabrali 72.911 K, organizirano delavstvo 10.785 K. Socialisti iz rajha so poslali našim sodrugom 35.302 K, celo ruski revolucionarji so darovali 500 K za volitve. Veliko denarja so porabili na Češkem, namreč 48.541 K, največ na Niževavstrijskem 54.738 K, na Štajer 7043 K, na Koroškem 1000 K. Tudi Kranjska je dobila 3000 K. Radovedni smo, kdo je ta denar potaknil v žep, uspeha itak ni bilo nobenega pri nas. Zgorajšnje številke kažejo, kolika požrtvovalnost je med sodrugi. Pri nas ni niti sence tega. Pomilujemo le ubogo delavstvo, ki znaša svoje krvavo prislužene krajcarje, da jih na ta način razsipljejo njegovi voditelji.

Princ brez apanaže. Kodanjski listi poročajo, da se hoče danski princ Erik, sin princa Valdemara, posvetiti izključno le obdelovanju zemlje. Isti listi poročajo, da princu ne ugaja razkošno, brezposelno življenje na dvoru; iz tega vzroka si je izbral eno izmed posestev svoje matere ter se je pred kratkim naselil z namenom, živeti ondi kot praktičen poljedelec. Sprejeti noče tudi nobene apanaže ter trdi, da hoče živeti od tega, kar si zasluži s svojim delom in marljivostjo. Istočasno pa poročajo londonski listi, da je kralj Edvard izrazil željo, da naj se eden izmed sinov vallaškega princa posveti poljedelstvu, ker bi on rad imel enega izmed svojih vnukov poljedelca. Angleška javnost z veliko nestrpnostjo čaka, kateri izmed princev se posveti poljedelstvu.

Amnestija za ogrske državljane. Pred kratkim smo poročali, da je cesar o priliki vladarskega jubileja z odločilom z dne 26. novembra 1907. odredil, da se vojaškim dolžnostim podvrženim avstrijskim državljanom, ki se niso odzvali vojaškim pozivom in nabornim begunom pregleda kazni in kazensko-sodno zasledovanje. Enaka odredba je ravnokar izšla tudi za ogrske državljane, katerim se prištevajo tudi Hrvatje.

Delavci brez dela na Angleškem. Iz Londona se poroča, da se je število brezdelnih delavcev v mnogih provincijah Angleške znatno povečalo. Največje je število delavcev brez dela v grofiji Lancashire. V tej grofiji so izvolili deputacijo 60 mož, da gre peš v London ter izroči kralju Edvardu peticijo.

Štrajk tekstilnih delavcev na severozapadnem Češkem je končan.

Samoumor radi lipe. V Bielauu se je obesil tamošnji posestnik Ferdin. Schenk. Kot vzrok se navaja sledeče: Schenk se je že več let tožaril z občino radi neke lipe. Pred kratkim pa je občina prodala lipo na javni dražbi, kljub Schenkovemu dolgoletnemu ugovoru, da je njegova last. Schenka je ta čin občine tako dirnil, da se je obesil.

Benetke na Dunaju — zginejo. »Benetke na Dunaju« so letos zadnjikrat v sedanjí obliki. S prihodnjim letom »Benetke« zginejo in na njih mesto pride »Holandske«. V angleškem vrtu bo nastalo staro nizozemsko mesto, ki je proračunjeno na 400.000 kron stroškov.

Požrešna žena in mačka. Neki jud je imel požrešno ženo. Neko jutro je prinesel dva funta mesa ter je ukazal ženi, naj iz tega mesa napravi južino in večerjo. Ko pride opoldne domov, bilo je meso proč. Snedla ga je baje mačka. Mož je okregal ženo, nakar se je šel pritožiti rabinu. Žena je prisegala, da je meso snedla mačka. Rabi je ukazal prinesiti mačko ter jo je dal na tehtnico. Tehtala je ravno dva funta. »Hm,« pravi rabi ves zatopljen v misli, »meso bi imeli, ali kje je sedaj mačka?«

Čudovite iznajdbe. V pretečenem letu je bilo na Angleškem 14.000 novih iznajdb, katerih izumitelji so vsi prosili za patentiranje. Med njimi je cela vrsta čudovitih izdelkov izumiteljeve fantazije. Med drugimi so bili patentirani: stroj za vajo prstov za igralce instrumentov, varnostna priprava za konce igel, s katerimi pritrjuje dame klobuke, aparat za »opazovanje vibracij, ki jih kažejo možgani pri mišljenju«, itd.

Elektrika kot izvor življenja. Neki francoski učenjak je dognal, da se dajo živali, ki so bile po zdravniški sodbi že mrtve, z »ritmično« uporabo električnega toka zopet oživeti. S to vprabo ni začelo delovati le srce in pljuča, ampak so živali popolnoma oživele. Če je le res.

Potrebišne špekulanta. Hotelir Eberbach, ki je prišel na Nemškem vsled svojih drznih špekulacij pred kratkim v konkurz, je zelo razkošno živel. V Berlinu je imel dvoje stanovanj, za katera je plačeval letno 21.000 mark najemnine. Vendar se pa tudi v teh grofovskih stanovanjih ni počutil domačega, marveč je navadno prenočeval v kakem hotelu ali pri sorodnikih. Samo za perilo je porabil na leto več tisoč mark. V par tednih je porabil za obuvala 600 mark. Še štiri dni pred polomom si je nabavil devet parov naramnic po 8 mark. Letno je porabil do 250.000 mark — dolgovi niso računjeni — in njegove milijonske transakcije so bile pogovne milijonske transakcije so bile potrebe, da je ugodil svojim dnevnim potrebščinam.

Soprog, ki ima 100 žena. Preteklo soboto so zaprli v Alberodenu nekega Artura Hyne, o katerem se je vedelo, da ima celo stotino žena. Hyne je nemški Jude. Postave je visoke, lepe vnanjosti, ima črne lase ter energičen izraz v licu. Vse svoje fizične prednosti je znal prav dobro vporabljati. Prišel je s pomočjo teh do denarja in žen; le malokatera je bila toliko energična, da je ni preslepila njegova lepa vnanjost in lažnjive obljube. Njegova metoda v tem oziru je bila zelo enostavna. Po časopisih je obelodanil ženitbene oglase. Ko so mu dospеле ponudbe, si je izbral vedno najbogatejšo, iz katere bi potem lahko na kak spreten način izvil denar. Ako je bila deklica bogata, jo je vzel za ženo z namero, da jo po par mesecih, ko se polasti njenega premoženja, zapusti. Njegova specialiteta so bile vdove, kjer se mu je vedno najbolje obneslo. Naravno je, da je bilo vse njegovo počenje znano tudi policiji, a ga nikakor ni mogla dobiti v svoje roke, ker se je znal zelo dobro skrivati pred roko pravice. Na sled so mu prišli le vsled tožbe, ki jo je imel z dvema bogatima vdovama. Redarstvo ga je pri-

jelo, ko je bil ravno pri eni izmed svojih žena. Soproga je plakala, ko je spoznala, da hočejo moža odvesti ter ga prosila še za en poljub, predno odide. Hyne ji je odgovoril, da naj se ne vznemirjuje v takem položaju. Nato se je odstranil v spremstvu redarjev.

Velikomestni promet

Poslanec dr. Henrik pl. Wittek, bivši železniški minister, je priobčil v prvi številki praške »Rundschau für Technik und Wirtschaft« zanimivo študijo o velikanski rasti velikih mest in njihovega prometa. Tako izkazuje London skupaj s predkraji (glavnomestni policijski distrikt) leta 1904 celotno število 6.907.756 prebivalcev. Administrativna grofija London obsega dve mesti, City of London in Westminster, 27 glavnomestnih krajevnih okrajev in 142 samostojnih predkrajev, katerih skupni svet zaseda 682.84 angleških kvadratnih milj. Koliko je narastlo število prebivalstva tega velikanskega kompleksa, je razvidno iz tega, da je imel London l. 1801 1.114.644 prebivalcev, leta 1901 pa 6 mil. 581.402.

Če bo prebivalstvo v Londonu naraščalo enakomerno v tem razmerju, kakor je naraščalo od leta 1892 sem, bo imel London leta 1931 krog 11 milijonov prebivalcev.

V absolutno manjših dimenzijah, a relativno v še večjih odstotkih narašča zadnjih 35 let naše stolno mesto Dunaj. Nekdanji predkraji, ki so sedaj sprejeti v 21 mestnih okrajev, so vračunjeni.

Leta 1869 je imel Dunaj 879.430 prebivalcev, je narastel do leta 1880 za 29-1% in je imel leta 1905 1.941.808 prebivalcev.

Če narašča še nadalje v istem razmerju, bo imel Dunaj koncem leta 1910 2.407.841, l. 1902 3.098.024 in l. 1903 3 mil. 762.283 prebivalcev. Veliko zaslugo si je pridobila dunajska občinska uprava s tem, pravi pisec, da je z ozirom na hitro rastoče prebivalstvo vedno se razširjajočega mesta oskrbela bodočemu prebivalstvu prvo in za zdravje najpotrebnejšo stvar — zdravo pitno vodo. Dunajska občinska uprava je dala namreč napeljati nov vodovod iz okolice Sedmerih jezer pri Mariji Zell, ki bo dovršen leta 1910.

Poleg vprašanja o dobavi higijenično brezuvetne pitne vode in poleg vprašanja o snazenju tal je pa v krajih, kjer se na razmerno malem obsegu naselijo milijoni, najnujnejše prometno vprašanje.

To dobi tem večji pomen s tem, da se razvijejo notranji deli mesta čisto v popolnoma kupcijske oddelke, kamor zahaja redno vsak dan veliko število uslužbencev po isti poti in se poslužuje istih prometnih sredstev. Tako znaša v londonski City število stalno tam stanujočih oseb samo 26.923, dočim ima podnevi tam opravka 359.940 ljudi; število vseh čez dan City obiskujočih oseb se pa ceni na 1.250.000 in število raznih vozov na 100 tisoč. Velik del prometa gre po progah glavnih železnic, ki segajo s svojimi skrajnimi kolodvori prav do City, leta 1903: 310 milijonov potnikov, dočim je po strogi odredbah glavnomestnih upravnih korporacij cestnim železnicam vožnja po City radi ozkih ulic zabranjena.

Promet v notranjosti mesta je torej omejen na uporabljanje cest kot pešpota in na cestne vozove, kakor tudi na metropolitansko in metropolitansko - distriktno železnico, ki obkrožuje jedro mesta v obliki ellipse in kaže tip normalne tunelske železnice — od leta 1906 sem jo goni izključno elektrika — in dalje na električne cevne železnice (tubes), ki vozijo še v večjih globočinah (20 do 40 m), katerih prva »City & South London«, je v prometu že od leta 1890 in tipična centralna londonska glavna črta od julija 1900. Te železnice tvorijo prometno mrežo, ki prepreza mesto od severa proti jugu in od zahoda proti vzhodu in je s prestopnimi postajami v zvezi s kolodvori glavnih železniških prog in metropolitansko železnico; leta 1903 izkazuje z metropolitansko železnico vred 258 milijonov oseb prometa. Eden glavnih namenov teh železnic obstoja v tem, da bi se razbremenile ceste notranjega mesta in sosednjih zahodnih okrajev, ki so vse prenapolnjene s semintja drvečimi vozovi najrazličnejših vrst.

O gostosti londonskega cestnega prometa dobimo nekoliko pojma, če čitamo, da so uradno našeli na osmih prometnih vozlih v 12dnevni urah, t. j. od 8 ure zjutraj do 8. ure zvečer, 19.743 (Strand-Wellington Street) do 29.320 (Marble glavni vhod v Hyde park) mimo vozečih vozov vsake vrste, od katerih jih odpade na najživahnejšo dnevno uro od 4. do 5. popoldne 1821 do 3069. Od teh je 60 odstotkov omnibusov in najetih vozov. Vsled take

prenapolnenosti zastane promet vsak dan 214- do 337krat, kar da izgube časa 3 do ure 32 minut do 6 ur 5 minut.

Odkar je objavila komisija, ki je bila nastavljena, da prouči napake tega prometa, svoje poročilo, se je položaj v toliko izboljšal, da so prišle v promet nove cevne podzemne železnice, ki so bile tedaj še v delu (Baker Street Waterloo 10. sušca 1906, Great Northern - Picadilly - Brompton 15. grudnia 1906, Charing Cross-Enston-Hamstead 27. rožnika 1907) in je tako izvršen C. T. Yekeriev že leta 1901 projektirani sistem električnih podzemskih železnic. V zadnjem času je cestni promet tudi mnogo olajšan s tem, da so prišli mesto s konji vpreženih omnibusov v rabo avtomobilni omnibusi, ki imajo večjo storilno zmoglost in so za tretjino krajši, tako da zavzemajo na cesti veliko manj prostora.

London ima sedaj dovolj prilike, da preizkuša prednosti in slabosti podzemskih cestnih železnic, v Parizu se pa pridno bavijo z izpolnitvijo mreže podzemne električne železnice »Metropolitain«, katere glavne črte so bile otvorene julija 1. 1900, potem marca 1. 1903 in koncem leta 1903; marljivo stavijo nove proge, ki bodo tekale skozi mesto od Montmartre in Porte de Clignancourt na severu do Montparnasse in Porte Orleans na jugu, dalje od Auteuil na zahodu do velike opere v sredini mesta in bodo na šestih mestih križale Seno, oziroma bodo speljane pod njo. Daljša železniška mreže je narasla 1900 do 1904 od 5135 na 26.034 km, število oseb, ki so se vozile, od okroglo 16 na 117 in pol milijona, dohodki od 2.695.000 frankov na 20.349.000 frankov, akcijska dividenda se je dvignila po odbitku davka mestu Parizu (1904: 6.672.000 frankov) od 7-5 na 20-5 odstotkov. Le požar v predoru blizu postaje Couronnes 1. 1903, ko je 80 oseb izgubilo življenje, je črna pika v sijajnih uspehih pariške podzemne železnice.

Neredko se sliši trditev, da Berlin, kar se tiče intenzivnosti prometa, Pariz ne samo doseže, ampak ga celo poseka. Pišec gori imenovanega članka, poslanec Wittek naglašja, da se to vprašanje sicer ne da za trdno rešiti, da pa izkazuje Berlin prometno statistiko, ki se da na vsak način postaviti na stran pariški. Berlinška mestna železnica je prepeljala 1. 1906 47 milijonov potnikov, ringška železnica 35 milijonov, električna cestna železnica 420 milijonov. Električna zračna in podzemna Siemens & Halskejeva železnica, katere vlaki so vedno prenapolnjeni, se ravno sedaj podaljšuje od Lipskega trga kot podzemna železnica dalje do Spittel-

markta in bo vozila pod Friedrichovo cesto. Promet z omnibusi je poskočil na 126 milijonov voznih gostov in deloma ga že oskrbujejo avtomobili.

Prav nič se pred temi številkami ne skrivajo številke, ki jih izkazuje dunajski promet. Osební promet na dunajski mestni železnici s svojimi okroglo 39 milijoni in promet z omnibusi s svojimi 16 milijoni voznih gostov, sta se v zadnjih letih vzdržala kljub konkurenci električnih cestnih železnic na isti višini, dočim so zadnje že dosegle letno prometno število 200 milijonov oseb in se bo ta številka še visoko dvignila, če bodo dosegle namere občinske uprave, prepreči notranjost mesta s cestnimi železnicami, kakor je pričakovati, zaželjeni uspeh. Tudi tu je, kakor v Londonu, vprašanje večine jedro mesta tvorečih cest velika zapreka. Ali tudi tu je treba s krepko voljo presekati središče mesta s tiri, ločenimi po smeri vožnje, kakor v Pragi, nekaj ozkih mest je treba odpraviti in prišlo se bo do zaželenega cilja. Podzemne železnice, ki so že bile v načrtu dunajskih prometnih naprav, pač nekaj časa še ne bodo prišle v poštev radi velikih stroškov pri takih napravah pri ž njimi kolidirajočem sistemu podzemskih jarkov, vodovodov, plinovih cevi in kablov. Sicer je pa Dunaj z istočasno napravo mestne železnice in mreže električnih cestnih železnic sedanje prometne potrebe pač nekoliko prehitel in mora privoščiti svojim prebivalcem nekoliko časa, da se privadijo sedanjih prometnih naprav, predno bodo dobili še več novih, ki pa pri rapidnem naraščanju prebivalstva gotovo ne bodo izostale.

Stanovanje

s sobo, kuhinjo, drvarnico se odda takoj ali pa za majev termin na Tržaški cesti št. 47. 234 3-3

Belo goriško vino
in kraški teran
iz lastnih vinogradov
prodaja od 56 litrov naprej M. Pipan
v Ljubljani, Zolokarjeve ulice št. 9.

Popolna oprema
za novorojence,
otroško perilo
za vsako starost v zalogi
priporoča znana trgovina perila
C. J. Hamann, Ljubljana.
Perilo lastnega izdelka.
1870 ustanovljeno 1870.

Veliko zalogo absolutno zalamčenega pristnega vina,

1097
priporočano opetovano od knezoškof. ordinarijata ljubljanskega p. n. vlč. gg. župnikom za mašna vina, ima **Kmetijsko društvo v Vipavi**. — Izborna kvaliteta: belo namizno vino 40—50 K, pinela ter fina desertna vina, kakor ital. rizling in beli burgundec od 50—60 kron, postavljeno v Postojno ali Ajdovščino. Izpod 56 litrov se ne oddaja; na debelo po dogovoru ceneje. — Stara desertna vina v buteljkah po 1 do 1-20 K. Prevara izključena, ker je klet pod nadzorstvom dekana vipavskega.

Za zadrage in večje množine izjemne cene. — Za obilne naročbe se priporoča

Kmetijsko društvo v Vipavi.

Gostilna pri „Frnadu“

v Šent Vidu nad Ljubljano

se odda v najem. Več se izve ravnotam šte. 16. 278 3-2

— Zdravniško priporočeno — dvojnoslavno pivo

z varstveno znamko sv. Štefana.

Prav prijetna osvežilna pijača, obenem preizkušeno zdravilo proti nervoznosti, malokrvnosti, želodčnim in pljučnim boleznim, pomanjkanju spanja, pomanjkanju slasti itd. itd. Kdor naroči 12 st. kletnice, jih dobi franco na dom. 102 8-7

Glavni zastopnik in glavna lekarna **PICCOLI**, dvorni dobavitelj :: zaloga za Kranjsko :: v Ljubljani.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

Umetniške podobe klasičnih in modernih mojstrov, zgodovinske, pokrajinske, genre-slike in druge, v umetniško dovršenih okvirih ter v vsakršni velikosti in slogu. primernemu slogu pohištva in opravi imamo v veliki izbiri na razpolago.

Knjigovodstvo. I. del. Spisal Ivan Podlesnik. Vezano K 3-20. Prepotrebna knjiga, odlikujoča se posebno po priročnih tabelah, je nujne važnosti za izobraževalna društva, čebelice, gospodarska društva in podobna, zlasti zato, ker je v slovenskem slovu edina v svoji vrsti po svoji točnosti in temeljitosti. Prvi pogoj vsakemu zdravemu podjetju je red in urejeno knjigovodstvo; obrtniki, trgovci, gospodarji, društva itd. naj sežejo po tej jasni in pregledni, vsakemu umljivi knjigi.

Pouk zaročencem in zakonskim. Spisal župnik Janez Zabukovec. Vezano K 1-40. Praktično uporabljivost te knjige dokazuje že to, da se je izkazala druga izdaja za prepotrebno. Ker se v njej upošteva že najnovejši odlok v cerkvenozakonski zakonodaji „Ne temere“ in ker je pouk za zaročence in zakonske največjega pomena v modernem času, ko je treba v prvi vrsti moralno in socialno dvigniti družino, ki je temelj državi, je ta knjiga zlasti za duhovne pastirje neobhoden pogoj za uspešno pastoralno delovanje.

Malo življenje. Povest. Spisal dr. Fr. Detela. (Ljudske knjižnice 4. zv.) Broširano K 1—, vezano K 1-90. To knjigo priporoča priljubljenost pisatelja, ki kakor le malokdo umeva naše ljudstvo in se zlasti v tej povesti odlikuje po realističnem opisovanju kmečkih značajev.

Kobzar. Izbrane pesmi Tarasa Ševčenka z zgodovinskim pregledom Ukrajine in pesnikovim življenjem; prevel Abram Jos. (Leposlovne knjiž. 5. zv.) Broširano K 2-40, vezano K 3-60. „Kobzar“ največjega maloruskega pesnika se bo udomačil med Slovenci, ker je pričujoči prevod oskrbel najboljši strokovnjak v ukrajinskem slovstvu med Slovenci, Josip Abram, ki je prevodu dodal globokoumevanj slovestveni in življenjski uvod.

Mešani in moški zbor. I. zvezek. Uglasbil župnik Jakob Aljaž. K —60. Obsega Gregorčičeve: Domovini, Nvesti, Zveni mi, za mešan in Naša zvezda, Ujetega ptiča tožba, Soči, za moški zbor. — Te skladbe ne potrebujejo priporočila; gospod skladatelj sam skromen in priprost, umeva popolnoma posluš našega ljudstva, a ne da iz rok svojih umotvorov dokler niso popolnoma dovršeni. Zato pa tudi naši pevski zbori z veseljem segajo po Aljaževih skladbah. — Istotako priporočamo društvenim zborom tudi novo zbirko:

Venček narašnih pesmi, za mešan zbor. I. in II. zv. Harmoniziral Alojzij Mihelič. Oba zvezka K 1—.

Lavrčanske litanije. Za ljudsko petje zložil Anton Foerster (z novim besedilom). K —40.

Litanije presv. Krca Jezusovega. Za ljudsko petje zložil Anton Foerster (z novim besedilom). K —40. — Te litanije se držijo popolnoma novega cerkvenega besedila; prirejene so za mešan, kakor tudi samo za moški ali samo za ženski ženski zbor. Poje jih lahko vsak tudi manj izvežban zbor; da so pa kljub svoji lahkotni in priprostosti pravi umotvor, nam jamči ime velezaslužnega gospoda skladatelja.

Dom in Svet za leto 1908. Celoletna naročnina K 10— S tem letnikom se je „Dom in Svet“ povzpelo visoko nad vse leposlovne liste, zavzema pa tudi častno mesto v vseh slovanskih publikacijah te vrste. Kar bo najbolj potegnilo naše berivaželjno občinstvo na letošnji „Dom in Svet“, je povest

ljudskega pisatelja dr. Detele: „Rodeljube na deželi“. Na višini je tudi ilustracijski del „Dom in Sveta“, prvo številko diči dovršena umetniška priloga, ki bo tudi v prihodnjih številkah.

Herder's Konversations-Lexikon. III. Aufl. 8 vezanih zvezkov v originalni polfrancoski vezbi, (S tekstom, risbami, slikami in tabelami. Vsak zvezek 1700—1900 strani s polstranskimi predali.) Cena K 120— Vsebinska tega naučnega slovarja so: Kratkost sestavkov, (Mayerjev in Brockhausov slovar imata vsak po 17 zvezkov) točnost, preglednost in zanesljivost, jako nizka cena. Kdor ima stari Meyerjev ali Brockhausov naučni slovar in si želi oskrbeti najnovejši Herderjev konverzacijski leksikon, ta ju lahko izmenja in se mu zato vračuni pri izmenjavi za Mayerjev ali Brockhausov leksikon kateregakoli 28-8 K Za starejšo izdajo Herderjevo in pa Manzov ali Piererjev leksikon 12 K.

Illustrierte Weltgeschichte. — Widmann Fischer, Felten. 4 vezani zvezki K 60—. Kdor si ne more nabaviti obširne Weissove „Svetovne zgodovine“, temu bo pričujoča ilustrirana svetovna zgodovina izborna služila, ker se odlikuje po pregledni kratkosti, trenostjo in zanimivostjo. Slike, umetniške priloge in facsimili stoje na višini časa.

Die Frauenfrage. Spisal P. Augustin Rösler. Broširano K 9-60; vezano K 11-28. Slovitno delo strokovnjaka v ženskem vprašanju je nekako protidelo proti znani Beblovi „Die Frau“. Knjiga je zbudila veliko pozornost tudi v nasprotnem taboru, zlasti pa med socialno demokracijo. Pripravljajo se prevod v vse svetovne jezike. Izčrpana je vsa, stara in moderna literatura v tem vprašanju. Temeljnost se druži z zanimivim osvetljevanjem vseh tozadevnih problemov.

Die Gewerbeordnung. Textausgabe mit Berücksichtigung aller durch die bisherigen Novellen, einschließlich das Gesetz vom 5. Februar 1907 vorgenommenen Abänderungen und Ergänzungen. Herausgegeben von Dr. Laurenz Ostettnier. Broširano K 2-40. Kdor hoče proučevati obrtno zakonodajo, mora seči po tej najnovejši izdaji. Zlasti pa je praktičnega pomena in vporabljalnosti za obrtni stan, ki se izkuša dvigniti in uveljaviti svoje težnje.

Novi vinski zakon, tiskan na kartonu, 70 vin.

Kritična razprava o turških dogodkih. I. — III. del. Spisal dr. Jurij Bertrin. Cena: vsi trije deli broširani K 4-40. Knjiga je temveč važnost, ker se bo ravno letos obhajal jubilej slovite turške boje poti. Strokovnjak obravnava po strokovnjaških izkazih in zapiskih o čudežih v Lurdi in doprinaša neizpodbojne dokaze o njihovem nadnaravnem značaju. Pridigarji, kateheti in apologetje bodo v njej našli neizčrpni vir za obrambo vere.

Die Geschichte meines Lebens von Helen Keller. 35. Auflage. Vezano K 7-80. Noben pedagog ne bi smel te knjige, ki je izšla že v 35. izdaji pogrešati. Razvoj slepe in gluhe deklice, ki je po izvanredni vztrajnosti in mojsrski vzgoji tako daleč povzpela, da vzlic pomanjkanju poglavitnih čutov zamore pohajati vse učilišče in ondi dobro napredovati, je za pedagoga velepučen.

Der heilige Franz von Assisi, von Johannes Jørgensen. Ein Lebensbild. Vezano K 7-20. To je najboljša knjiga znanega danskega konvertita in risatelja. Brezdvomno bo našla globoki odmev v naši dobi, ki tako radaproutuje zlasti frančiškansko dobo v Italiji in njen svetovni pomen za povzdigo religioznega življenja.

Ars sacra. Blätter der heiligen Kunst. 20 Kunstblätter mit Text in Grossquart. K 3—. Čuditi se mora vsakdo, kako je po tako nizki ceni mogoče tako umetniško opremiti knjigo, kakor je pričujoča. Vsebuje 20 umetniških reprodukcij najslavnejših klasičnikov (Michelangelo, Dürer, Fra Angelico da Fiesole, Raffael itd.) nabožne vsebine. Vrednost knjige povečuje asetično besedilo, pridajano vsaki podobi.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.